

МІСЦЕ І РОЛЬ ГЕОГРАФІЇ В КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

*Ольга Кравчук, кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу дидактики
Інституту педагогіки НАПН України*

Географічна системи знань є невід'ємною частиною світогляду освіченої людини. Значну частину цивілізаційних культурних здобутків людства нині можна упорядкувати, застосовуючи просторові та часові показники, проаналізувати та оцінити в історико-географічному контексті, показати як продукт цивілізації у власній динаміці розвитку та оцифрувати його, застосувавши інструментарій геоінформаційних систем.

Географія у XXI столітті (як ніколи!) є максимально доступною, практико зорієнтованою та високотехнологічною наукою. Явища і процеси сьогодення, картографовані та представлені на різних рівнях локалізації, допомагають дійти до суті подій, зрозуміти логіку їх розвитку, виявити «слабкі» місця та створити реалістичне передбачення результатів.

Унікальний базовий дослідницький інструментарій географії дозволяє якісно опрацьовувати дані в будь-якій галузі знань та мистецтв, є джерелом інновацій та відкриттів. Саме тому, лєвова частка географічних знань має вивчатися в підлітковому віці – коли здобувачі освіти можуть не просто працювати з даними, але обґрунтовано виявлятимуть новизну отриманих даних; мають відповідний пізнавальний і достатньо багатий життєвий досвід; можуть вийти на особистий дослідницький рівень аналізу явищ, процесів та проблем.

Хибно вважати, що географічне знання – це знання, яке можна давати у спрощеному вигляді або ще й інтегрувати до якоїсь архітектури знань.

Наскільки Земля – об'єкт вивчення географії – є складним об'єктивно існуючим явищем Всесвіту, нашим єдиним притулком у Сонячній системі (основ існування якого людство ще і досі не збагнуло, ключів від керування ним не отримало), настільки ж складно учням початкових класів і молодшим підліткам

усвідомлено присвоїти сучасні наукові відомості про неї та продовжувати мислити в її категоріях.

В умовах профільної школи географічні знання є універсальними і мають бути максимально представлені в різних змістових профілях.

Одним з чинників кризи шкільної географічної освіти також є намагання ввести картографування у зміст початкової освіти: як наслідок – окремого ґрунтового курсу з отримання базових картографічних знань і оволодіння картографічним методом індивідуального дослідництва територій в основній школі не передбачено.

Польові дослідження вказують на низький рівень володіння картографічною мовою провідників географічної культури в закладах загальної середньої освіти - вчителів географії. Основне джерело географічних знань для них є допоміжним. У школах відсутні топографічні карти місцевості проживання, не кожен випускник 9-ого класу може вказати місце розташування школи та інших закладів добре відомої йому території. Таким чином, учні починають сприймати карту як розмальовку та «мертву» книгу.